

Research article

ФАКТОРНА СТРУКТУРА И ПСИХОМЕТРИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА „ОКСФОРДСКИ ВЪПРОСНИК ЗА ЩАСТИЕТО“ (OHQ)

FACTOR STRUCTURE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE "OXFORD HAPPINESS QUESTIONNAIRE" (OHQ)

Assoc. prof., Natasha Angelova, Ph.D*

*Department of Psychology, SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria.

Email: natasha_v@swu.bg

Chief. Assistant Gergana Stanoeva, Ph.D*

*Department of Psychology, SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria.

Email: gerystanoeva@swu.bg

Adelina Dimitrova, Ph.D student*

*Department of Psychology, SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria.

Email: mrs.dimitrova.bg@gmail.com

Резюме

Оксфордският въпросник за щастието е широко разпространен инструмент за психологично изследване на „субективното благополучие“, чиито психометрични характеристики показват голяма вариация, която може да бъде обяснена от една страна с културни различия на изследваните лица, а от друга с многомерността и сложността на самия конструкт. Настоящата статия има за цел да представи психометричните характеристики на инструмента при извадка от 220 български жители на възраст между 42 и 65 г. Получените резултати са в подкрепа на валидността и надеждността на инструмента.

Ключови думи: Оксфордски въпросник, субективно благополучие, щастие

Abstract

The Oxford Happiness Questionnaire is a widely used tool for the psychological study of "subjective well-being," whose psychometric characteristics show great variation, which can be explained on the one hand by cultural differences of the subjects, and on the other hand by the multidimensionality and complexity of the construct itself. The present article aims to present the psychometric characteristics of the tool in a sample of 220 Bulgarian residents aged between 42 and 65. The obtained results support the validity and reliability of the tool.

Keywords: Oxford questionnaire, subjective well-being, happiness

ВЪВЕДЕНИЕ В ИЗСЛЕДВАНАТА ПРОБЛЕМАТИКА

Оксфордският въпросник за щастието (The Oxford Happiness Questionnaire (OHQ)) е конструиран от Michael Argyle и Peter Hills за изследване на нивото на субективно благополучие, като съдържа общо 29 айтема (Hills, & Argyle, 2002), на които се отговаря по 6-степенна ликертова скала от 1 - „напълно несъгласен“ до 6 - „напълно съгласен“. Авторите съобщават за приемлива конструкт валидност за OHQ, като твърдят, че щастието (субективното благополучие), измерено с OHQ корелира с различни личностни черти.

FACTOR STRUCTURE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE "OXFORD HAPPINESS QUESTIONNAIRE" (OHQ)

Изследователите (Kashdan, 2004, p. 1228; Golubev & Dorosheva, 2017, pp. 108- 118) извличат седем фактора при валидирането на OHQ: *удовлетвореност от живота, ефективност, комуникативност/съпреживяване, положителна перспектива, благополучие, бодрост, чувство за собствено достойнство*. При руската адаптация се получават данни в подкрепа на еднофакторна структура на инструмента OHQ. Докато при анализ на психометричните характеристики на OHQ в Португалия с 1032 изследвани лица са извлечени три фактора (Galvão et al., 2020, p. 474): *положителни емоции (радост), позивитизъм и надеждност*.

Множеството изследвания провеждани с *Оксфордският въпросник за щастието* в различните държави показват, че съществуват два вида фактори, предсказващи щастието. Според Conceicao и колеги (2008) външни или ситуационни фактори и вътрешни или психологически фактори. Вътрешните предсказващи фактори включват психологически или личностни черти. Други включват цели, справяне и способност за справяне с щастието на хората, докато външните фактори включват културни, социално-икономически и институционални фактори (Conceicao et al., 2008). Zungu (2016) и Okwaraji и колеги (2017) са на мнение, че различните фактори предсказват щастието на хората по различни начини. Най-често срещаните включват: удовлетвореност от живота, заетост, добри социални отношения, култура, възраст, пол, материално богатство и доходи, социално-икономически статус, семеен произход, добро здравословно състояние, ниво на образование, удовлетвореност от кариерата, удовлетвореност от свободното време, религия, ниво на демокрация в страната, лична свобода на индивида (Zungu, 2016; Steptoe, 2019). Ewa (2013) предполага, че предикторите, влияещи върху щастието, се класифицират в четири категории, а именно: условия за самооценка на живота (жизнен стандарт и удовлетвореност от здравето); контрол на ресурсите, или приписани ресурси (пол, възраст и етническа група), или постигнати ресурси (професия, образование, доход и социално-икономическа класа), или социални отношения (приятелство и семейно положение); социално сравнение, включващо сравнения между миналото на индивида с други; участие в социалния живот.

В проучването на Cramer & Pawsey (2022) се изследва дали чувството за свързаност със собствения град, държава, континент има корелация с нивото на щастие при контролиране на демографските фактори. Всъщност, откритията в това проучване подкрепят съществуващата научна литература, предполагайки, че дори след отчитане на променливи като възраст и пол, по-силното чувство на свързаност със собствения град, държава, континент има значима връзка с по-силно чувство на щастие, в глобална извадка (120 000 от 74 нации). Авторите установяват, че с увеличаването на чувството на тази свързаност, участниците са по-склонни да изпитват по-голямо щастие във всички посочени области.

В друго проучване с над 11 000 респонденти на възраст 18–87 години, Vuijs и колеги (2021) установяват връзка между щастието и задоволяването на нуждата от обич. Те разделят извадката на шест възрастови групи: 18–24, 25–40, 40–55, 55–65, 65–80, 80+ години. Резултатите им показват, че по-възрастните възрастови групи са като цяло по-щастливи от по-младите; но любопитно е, че социалните потребности са относително стабилни във всички възрастови групи. Подобни резултати са установени и от Li и колеги (2021) в сравнението им на 24 общности в Ханкоу, Китай.

За целта на настоящето изследване, а именно да се разкрият психометричните характеристики на *Оксфордският въпросник за щастието* за българска популация, по-долу са

представени основните характеристики, удостоверяващи валидността на този инструмент.

ИЗСЛЕДВАНИ ЛИЦА

Общият брой на изследваните лица е 220 човека, мъже и жени, в средна зряла възраст, между 42 и 65 г. 114 от участниците са подбрани на случаен принцип, докато останалите 106 човека са подбрани по критерии да практикуват йога. 73,6% от изследваните лица са жени, а мъжете съставляват 26,4% от извадката.

ИЗПОЛЗВАНИ МЕТОДИКИ

За събиране на данните са използвани: 1) *Оксфордският въпросник за щастието* (The Oxford Happiness Questionnaire (OHQ)) (Hills, & Argyle, 2002); 2) *Скала за духовно благополучие* (SWBS) (Paloutzian & Ellison, 1982) - адаптация за България от Й. Аврамов (Avramov, 2025); 3) *Скала за удовлетвореност от живота* (The Satisfaction With Life Scale (Diener et al., 1985)) - адаптирана за български условия от Желязкова-Койнова и Яновска (Zhelyazkova-Koynova & Yanovska, 2006 по Chervenкова & Zhelyazkova-Koynova, 2013), която е предназначена за измерване на жизнената удовлетвореност; 4) *Скала за измерване на процъфтяването в живота* (Diener, 1985; Diener et al., 2009) - адаптация от Желязкова-Койнова (Zhelyazkova-Koynova, 2014).

ИЗПОЛЗВАНИ СТАТИСТИЧЕСКИ МЕТОДИ

Данните са обработени със статистико-математическата програма SPSS, версия 19. За проверка на психометричните характеристики на OHQ са приложени следните статистически процедури: описателна статистика; анализ на вътрешната консистентност; конфирматорен факторен анализ (CFA) (в AMOS-19), корелационен анализ по Пиърсън.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

От представените стойности на асиметрия и ексцес в Таблица 1 се вижда, че разпределенията с данни (суров/общ бал по „Оксфордски въпросник за щастието“) са приблизително гаусово разпределени, което позволява прилагането на параметрични методи за анализ на данните. Следва Таблица 2, включваща преобразуването на суровия/общия бал по „Оксфордския въпросник за щастието“ в кватилни норми, като са представени отсечките за първия и четвъртия кватил – 25 и 75 персентил.

Табл. 1 Описателни статистики на суров/общ бал по „Оксфордски въпросник за щастието“ (OHQ)

	M	Me	Mo	SD	Асиметрия	Ексцес	Минимална стойност	Максимална стойност
Положителни емоции (OHQ)	4,35	4,38	4	0,949	-0,456	0,206	1	6
Позитивизъм (OHQ)	4,55	4,67	4	0,901	-0,423	-0,164	2	6
Щастие/Субективно благополучие (когнитивен и афективен компонент) (OHQ)	4,45	4,47	5	0,756	-0,144	-0,024	2	6

FACTOR STRUCTURE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE "OXFORD HAPPINESS QUESTIONNAIRE" (OHQ)

Табл. 2 Квартилни норми на „Оксфордски въпросник за щастието“ при настоящата извадка (N=220)

Нива:	Положителни емоции	Позитивизъм	Щастие/Субективно благополучие
ниско ниво (до 25 персентил)	до 3,74	до 3,96	до 3,86
норма (между 25 и 75 персентил)	3,75-5,125	3,97-5,22	3,87-4,96
високо ниво (над 75 персентил)	от 5,126 и нагоре	от 5,23 и нагоре	от 4,96 и нагоре

Следват резултати от анализа на вътрешната консистентност с алфа на Кронбах на *Оксфордски въпросник за щастието* при настоящата извадка.

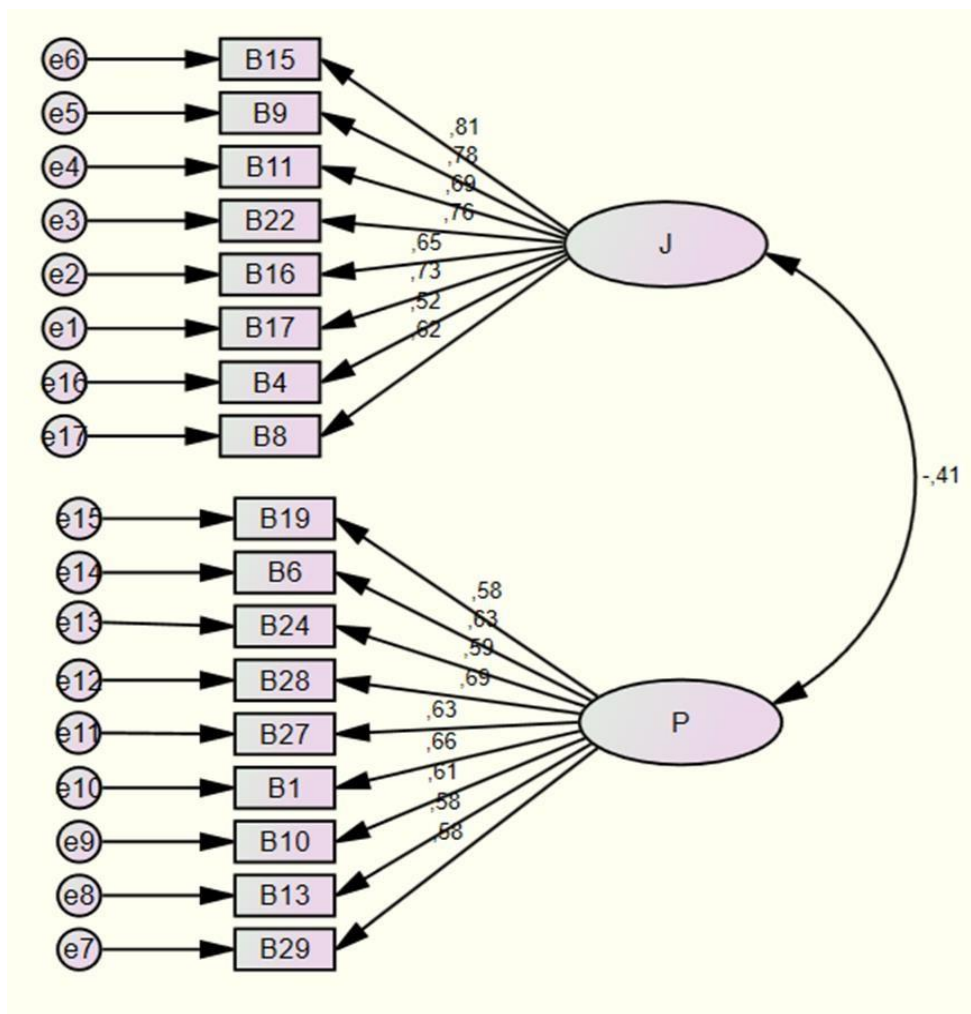
Табл. 3 Вътрешна консистентност на „Оксфордски въпросник за щастието“ при настоящата извадка

Скала/субскала	Алфа на Кронбах	Брой айтеми
Положителни емоции	0,882	8
Позитивизъм	0,846	9
Щастие/Субективно благополучие	0,872	17

Представените стойности на алфа на Кронбах свидетелстват за добра вътрешна консистентност на инструмента „Оксфордски въпросник за щастието“, което позволява получените данни от психологичния инструмент да бъдат включени в последващите анализи.

Структурна организация на Оксфордски въпросник за щастието (OHQ)

При проведения конфирматорен факторен анализ се установява, че най-добро съответствие на модела с данните се постига при двуфакторно решение с българската извадка, доколкото получените други решения или нямат логика или не отговарят на критериите за съответствие на модела с емпиричните данни. Моделът представен при португалската извадка в предишно изследване през 2020 г. (Galvão et al., 2020) е проверен и при българска популация, като показва аномално висока интеркорелация ($r > 0,9$) между първия и третия фактор, поради което е представен модел, при който индексите показват приемливо съответствие на модела с данните (Фиг. 1).

Фиг. 1 Структурен модел – двуфакторно решение

За оценка на качеството на модела са използвани индексите: $\chi^2(118) = 307,82$, $p < 0,001$; RMSEA = 0,086, 90% CI [0,074; 0,097] – приемлива стойност (MacCallum et al., 1996); CMIN/DF = 2,609 – това индикира, че нивото на съответствие е приемливо (Kline, 2005), CFI = 0,871, а TLI = 0,852, което показва умерено, но не оптимално съответствие; SRMR = 0,068; GFI = 0,858 и AGFI = 0,816 индикират за под оптималното съответствие.

Стандартизираните факторни тегла са от умерени до високи (от 0,52 до 0,81 за J; от 0,58 до 0,69 за фактор P), което подкрепя добрата конвергентна валидност на двата фактора. Корелацията между латентните фактори е отрицателна и умерена, $r = -0,407$, $p < 0,001$, поради което айтемите 1, 6, 10, 13, 19, 24, 27, 28, 29 следва да се реверсират преди изчисляване на суровия и общия бал. Тези айтеми са обозначени със * по-долу. Всички факторни тегла са статистически значими ($p < 0,05$).

Табл. 4 Стандартизирани факторни тегла

FACTOR STRUCTURE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE "OXFORD HAPPINESS QUESTIONNAIRE" (OHQ)

Айтеми:	Фактор:	Факторни тегла:
B17	<--- J	0,727
B16	<--- J	0,654
B22	<--- J	0,765
B11	<--- J	0,687
B9	<--- J	0,777
B15	<--- J	0,808
B29	<--- P	0,579
B13	<--- P	0,578
B10	<--- P	0,608
B1	<--- P	0,663
B27	<--- P	0,632
B28	<--- P	0,693
B24	<--- P	0,591
B6	<--- P	0,626
B19	<--- P	0,580
B4	<--- J	0,522
B8	<--- J	0,621

В представения модел от проведения конфирматорен анализ се допусна наличие на два латентни фактора, индексите на съответствие са в подкрепа на валидността на тези фактори:

1) Айтемите в представения Първи фактор изглеждат смислово обединени от *Положителните емоции*: 4, 8, 9, 11, 15, 16, 17, 22. И доколкото в предложеният модел инструментът OHQ остава със седемнадесет твърдения, номерацията на айтемите е сменена, като тези които попадат в скала *Положителни емоции* са: 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 13 (виж Приложение). Високите стойности по скалата са индикативни за наличие на топли чувства към околните, за отдаденост в делата, за възприятие за радост и приповдигнатост.

2) Айтемите в представения Втори фактор изглеждат смислово обединени от *Позитивизъм*: 1*, 6*, 10*, 13*, 19*, 24*, 27*, 28*, 29*, след преномерирането на айтемите това са: 1*, 3*, 6*, 8*, 12*, 14*, 15*, 16*, 17*. Високите стойности по скалата са индикативни за наличие на удовлетвореност от живота, оптимизъм за бъдещето, убеждения, че светът е добро място за живеене, че общуването с другите може да е забавно, убеждение, че животът има цел и смисъл, че нещата, които се случват могат да се контролират, както и наличие на възприятия за собствена привлекателност и здраве.

Този въпросник е тясно свързан с емоционалното усещане за щастие, позитивизъм, радост и хармонични отношения. По-високите балове са индикативни за чувство на удовлетвореност от живота като цяло, за наличие на положителни нагласи към себе си и към света, за наличие на положителни емоции. Ниските балове по инструмента са индикативни за възприятие за света като не особено добро място за живеене (Golubev & Dorosheva, 2017).

Следват резултати от корелационен анализ по Пийрсън за установяване на взаимовръзката между отделните компоненти.

Табл. 5 Интеркорелации между скалите на „Оксфордски въпросник за щастието“ при настоящата извадка

Скали		Положителни емоции (ОНQ)	Позитивизъм (ОНQ)
Позитивизъм (ОНQ)	r	0,335**	-
	p	0,000	-
Щастие/Субективно благополучие (когнитивен и афективен компонент) (ОНQ)	r	0,827**	0,806**
	p	0,000	0,000

****Корелацията е значима на ниво 0,01**

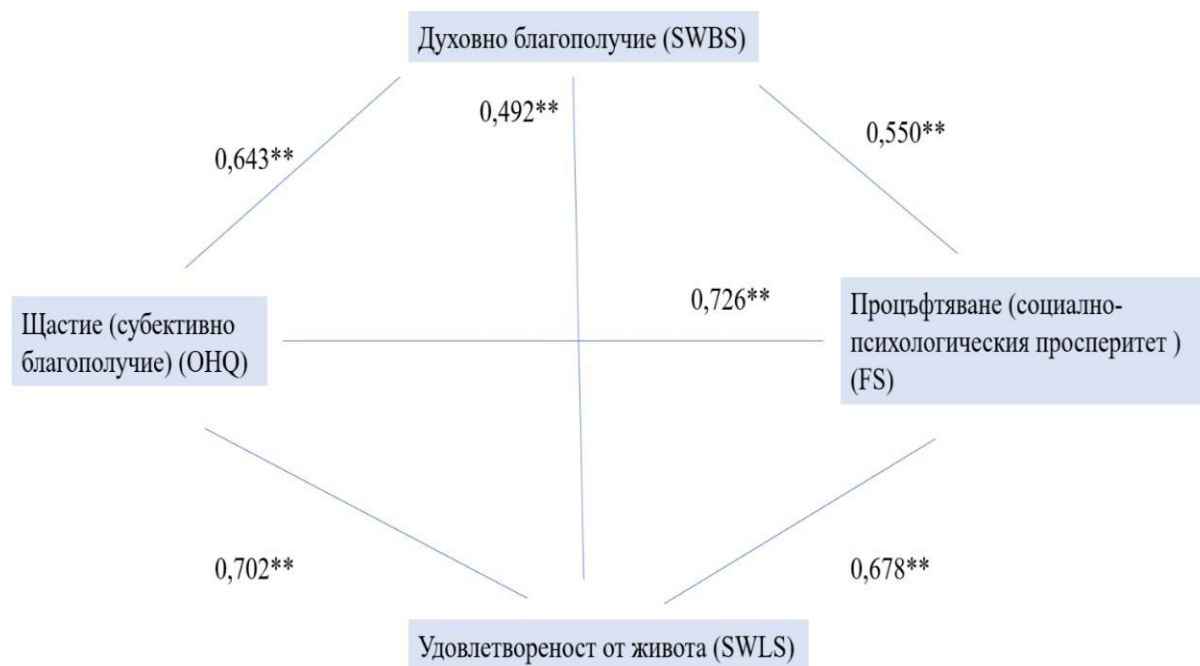
Проведеният анализ показва, че се установява статистически значима положителна умерена корелация между скала *позитивизъм* и скала *положителни емоции* ($r_{(218)} = 0,335$; $p < 0,001$) при изследваните лица (Табл. 3).

Статистически значима положителна и силна е корелацията между общ бал по *Щастие/Субективно благополучие* (по ОНQ) и: суровия бал по скала *позитивизъм* ($r_{(218)} = 0,806$; $p < 0,001$) и по скала *положителни емоции* ($r_{(218)} = 0,827$; $p < 0,001$) при изследваните лица. Полученият резултат може да се разглежда като подкрепа на изчислението на общ бал по инструмента.

Резултати от корелационен анализ по Пийрсън за установяване на взаимовръзка между ОНQ и другите приложени методики, както и за проверка на валидността на въпросника.

Получените корелации (Фиг. 2) могат да се разглеждат като доказателство за критерийната валидност на инструмента ОНQ, доколкото процъфтяването се определя като включващо психичното, емоционалното и социалното благополучие (Keyes, 2005 по Vackacheva, 2020). Аналогично положителната значителна корелация между SWLS и ОНQ свидетелства за валидността на въпросника за щастието, доколкото и двата инструмента измерват „субективно благополучие“ (Hills, & Argyle, 2002; Zhelyazkova-Koynova & Yanovska, 2006).

FACTOR STRUCTURE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE "OXFORD HAPPINESS QUESTIONNAIRE" (OHQ)

Фиг. 2 Корелация (**Корелацията е значима на ниво 0,01) между конструктите (духовно благополучие, щастие, удовлетвореност от живота и процъфтяване)

ОГРАНИЧЕНИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Като основни ограничения на изследването могат да бъдат посочени: 1) изследваните лица са на възраст между 42 и 65 г.; 2) извадката не е полово балансирана; 3) една част от изследваните са практикуващи йога.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведеното изследване представи данни, които са в подкрепа на валидността и надеждността на инструмента OHQ. В бъдещи изследвания се препоръчва изследването да бъде повторено при по-голяма по обем извадка, формирана на случаен принцип, за да е представителна за българска популация. Въпреки ограниченията си, настоящото изследване допринася за утвърждаването на валидиран инструмент за измерване на субективното благополучие, което е от особена полза за консултативната и клиничната практика. То осигурява надежден метод за оценка на емоционалното състояние на клиентите и може да подпомогне процеса на диагностика, планиране на интервенции и проследяване на терапевтичния напредък. Настоящото изследване може да бъде от полза за изследователи, интересувани се от измерването на субективното благополучие.

ЛИТЕРАТУРА

- Avramov, Y. (2025). Adaptatsia na voprosnik za izmervane na tsyalostnotoduhovno blagopoluchie), [Adaptation of a questionnaire for measuring overall spiritual well-being (SWBS)]. Earbook of Psychology (Doctoral and student session), (in print).
- Bakracheva, M. (2020). Proaktiven mayndfulness – patishta kam psihichno blagopoluchie i protsaftyavane. [Proactive mindfulness – paths to mental well-being and flourishing.] Publishing House St. Climent Ohridski, ISBN: 978-954-07-5081-1.

- Buijs, V.L., Jeronimus, B.F., Lodder, G.M.A., Steverink, N., de Jonge, P. (2021). Social needs and happiness: A life course perspective. *J. Happiness Stud.*, 22 pp. 1953-1978, [10.1007/s10902-020-00287-9](https://doi.org/10.1007/s10902-020-00287-9)
- Conceição, P., & Bandura, R. (2008). *Measuring Subjective Wellbeing : A Summary Review of the Literature*. Office of Development Studies, United Nations Development Programme, New York.
- Cramer, K. M., & Pawsey, H. (2022). Happiness and sense of community belonging in the world value survey. *Current Research in Ecological and Social Psychology*, 4, 100101. <https://doi.org/10.1016/j.cresp.2023.100101>
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., & Oishi, S. (2009). New measures of well-being. In *Assessing well-being: The collected works of Ed Diener* (pp. 247- 266). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Ewa, Z. (2013). Analysis of demographic and economic factors influencing life satisfaction of polish people. Unpublished PhD thesis. Department Of Sociology, University Of Wien.
- Galvão, A., Neves de Jesus, S., Pinheiro, M., & Viseu, J. (2020). The dimensions of happiness within the Oxford happiness questionnaire: Developing a valid multidimensional measurement instrument for a portuguese sample.
- Golubev, A. M., & Dorosheva, E. A. (2017). Aprobatsia "Oksfordskogo oprosnika schastyia" na rossiyskoy viborke. [Validation of the "Oxford Happiness Questionnaire" on a Russian sample.] *Psychological Journal*, 38(3), 108-118.
- Hills, P., & Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and individual differences*, 33(7), 1073-1082.
- Kashdan, T. B. (2004). The assessment of subjective well-being (issues raised by the Oxford Happiness Questionnaire). *Personality and individual differences*, 36(5), 1225-1232.
- Keyes, C. L. (2005). Mental illness and/or mental health? Investigating axioms of the complete state model of health. *Journal of consulting and clinical psychology*, 73(3), 539.
- Li, X., Zhigang, L., Jia, T., Yan, P., Wang, D., & Liu G. (2021). The sense of community revisited in Hankow, China: combining the impacts of perceptual factors and built environment attributes. *Cities*, 111, 1-14, [10.1016/j.cities.2021.103108](https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103108)
- MacCallum, R. C., Browne, M. W., & Sugawara, H. M. (1996). Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological methods*, 1(2), 130.
- Okwaraji, F. E., Nduanya, C. U., Okorie, A., & Okechukwu, H. E. (2017). Personality Traits, Happiness and Life Satisfaction, In a Sample of Nigerian Adolescents. *Journal of Medical Science*, 3(6), 284–289.
- Paloutzian, R. F., & Ellison, C. W. (1982). Spiritual well-being scale. A spiritual strategy for counseling and psychotherapy.
- Stephoe, A. (2019). Happiness and Health. *Annual Review of Public Health*, 40, 339-359.
- Zainab I, L., & Nadif, B. (2025). The Pursuit of Happiness: A Meta-analysis Review. *Journal of Interdisciplinary Studies in Education*. 14. 1-29. [10.32674/cdcq1d21](https://doi.org/10.32674/cdcq1d21).
- Zhelyazkova-Koynova . Zh. (2014). Balgarska adaptatsia na skalata za izsledvane na protsaftyavaneto. [Bulgarian adaptation of the Flourishing Scale]. 7-th National Congress of Psychology. *Collection of scientific works*. ISBN: 978-954-91472-9-2.

FACTOR STRUCTURE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE "OXFORD HAPPINESS QUESTIONNAIRE" (OHQ)

Zhelyazkova-Koynova, Zh. & Yanovska, I. (2006). (Adaptatsia na test za izsledvane na zhiznenata udovletvorenost. [Adaptation of a life satisfaction survey test]. *Personality. Motivation. Sport*, 11, 53-58. ISBN 954-718-191-2.

Zungu, T. (2016). Cultural Values and Happiness of Leaders in Mining Company: Implications for Diversity and Inclusion. University of KwaZulu-Natal.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Оксфордски въпросник относно щастието

Инструкция: По-долу са изредени твърдения относно щастието. Моля, отбележете своя отговор с „X“ върху съответна цифра в табличката, до каква степен сте съгласни или не с всяко едно от твърденията, използвайки следна скала:

- 1 - Напълно несъгласен;
- 2 - Умерено несъгласен;
- 3 - Леко несъгласен;
- 4 - Леко съгласен;
- 5 - Умерено съгласен;
- 6 - Напълно съгласен.

1.	Не се усещам особено удовлетворен от себе си.	1	2	3	4	5	6
2.	Изпитвам топли чувства към почти всеки.	1	2	3	4	5	6
3.	Не съм особено оптимистично настроен за бъдещето.	1	2	3	4	5	6
4.	Винаги изпълнявам нещата с отговорност и отдаденост.	1	2	3	4	5	6
5.	Животът е хубав.	1	2	3	4	5	6
6.	Не мисля, че светът е едно добро място за живеене.	1	2	3	4	5	6
7.	Често се смея.	1	2	3	4	5	6
8.	Не мисля, че изглеждам привлекателно.	1	2	3	4	5	6
9.	Аз съм много щастлив.	1	2	3	4	5	6
10.	Намирам красота в малките неща.	1	2	3	4	5	6
11.	Винаги развеселявам хората.	1	2	3	4	5	6
12.	Чувствам, че нямам контрол над моя живот.	1	2	3	4	5	6
13.	Често усещам радост и приповдигнатост.	1	2	3	4	5	6
14.	Не съм намерил причина и цел в живота си.	1	2	3	4	5	6
15.	Не ми е приятно да се забавлявам с други хора.	1	2	3	4	5	6
16.	Не се чувствам в добро здраве.	1	2	3	4	5	6
17.	Нямам щастливи спомени от миналото.	1	2	3	4	5	6